

Отже, можна зробити висновок, що комунікативна культура майбутніх фахівців служби цивільного захисту це система знань, норм, цінностей та зразків поведінки, прийнятих у соціумі, а також вміння адекватно, природно реалізувати їх у взаємодії та спілкуванні; це здатність використовувати мову в спілкуванні з різними верствами населення, творчо, цілеспрямовано, доречно встановлювати та підтримувати необхідні контакти з урахуванням конкретної службової ситуації та комунікативної спрямованості.

Література:

1. Зайчук В.О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики // Педагогіка і психологія, 2007. – №2 (55). – С. 18-26.
2. Ночевник М. Н. Культура и этика общения. – Ташкент, 1985. – 137 с.
3. Рысь Ю.И., Степанов В.Е., Ступницкий В.П. Психология и педагогика. – М.: Академический Проект, 2002. – 320 с.
4. Статінова Н.П., Сень Г. П. Основи психології та педагогіки. – К.: Академвидав, 1999. – 317 с.

УДК 159.944.6

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ МНС ДО ДІЙ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Лисюк І. В.

Сірко Р. І., канд. психол. наук, доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

На сучасному етапі існування та розвитку держави виникає загострення суперечностей між природою і суспільством, що призводить до великих катастроф, стихійних лих та інших надзвичайних ситуацій, які потребують негайного реагування. Для своєчасної та умілої ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій повинні залучатись добре підготовлені фахівці, які вимушені працювати в екстремальних умовах, де діє велика кількість стресогенних чинників. До таких професій належить професія пожежних-рятувальників. Професійна діяльність цих людей здійснюється в ризиконебезпечних умовах: дія високої температури, задимленість, небезпека попасти під уламки будівель, загроза поранитись або загинути. У працівників цієї служби також досить велике робоче навантаження.[1]

Екстремальний характер професійної діяльності майбутніх працівників пожежно-рятувальних підрозділів МНС України, які безпосередньо братимуть участь у ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного, природного або соціально-політичного характеру, зумовлює високий рівень ризику виникнення у них нервово – психічних розладів, психічних дезадаптацій і стресових станів. Такі негативні впливи нерідко стають причиною зривів у професійній діяльності, зниженні працездатності, міжособистісних конфліктів, порушень дисципліни, зловживання алкоголем, інших негативних явищ, що у результаті призводить до зниження успішності професійної діяльності пожежних-рятувальників у цілому. Успішність професійної діяльності значною мірою залежить від суб'єкта цієї діяльності – майбутніх працівників пожежно-рятувальних підрозділів.[2]

Метою дослідження – виявити особливості тривожності, нервово-психічної стійкості, стресостійкості у майбутніх працівників пожежно-рятувальних підрозділів МНС України. Предметом дослідження є ступінь розвитку професійно важливих індивідуально-психологічних особливостей майбутніх працівників МНС.

Завдання дослідження наступне: провести емпіричне дослідження майбутніх працівників МНС щодо готовності діяти в екстремальних ситуаціях.

В дослідженнях використовувались такі методики спрямовані на вимірювання рівня тривожності Дж.Тейлора; діагностику самооцінки тривожності Ч.Д.Спілберга; оцінку нервово-психічної стійкості у стресі- методики "Прогноз" та "Ваша стійкість до стресу".

Вибірка досліджуваних складає 29 чоловік (курсантів II курсу ЛДУ БЖД), оскільки вони перший рік заступають на чергування в навчальну пожежно-рятувальну частину при університеті, і вже мають на своєму рахунку бойові виїзди. Проте вони ще не є професійними пожежниками, тому

доцільно дослідити їхній психологічний стан в екстремальних умовах. Всі опитані особи віком від 17 до 19 років та виключно чоловічої статі. 8 осіб (28,5%) вже мали попередній досвід перебування в надзвичайних ситуаціях.

За методикою вимірювання рівня тривожності Дж. Тейлора було визначено, що у 29 чоловік (100%) рівень тривожності є середнім.

Результати методики діагностики самооцінки тривожності Спілберга - Ханіна показали, що тривожність у групи досліджуваних насправді знаходиться на помірному (середньому) рівні, але у 2 осіб (7,1%) – на низькому рівні.

За даними методик оцінки нервово-психічної стійкості у стресі «Прогноз» та тесту «Яка ваша стійкість до стресу?» було визначено, що в 29 опитаних осіб (100%) нервово-психічна стійкість знаходиться на середньому рівні.[4]

Для курсантів II курсу як пожежників-початківців такий рівень тривожності є досить нормальним, оскільки вони ще не мають достатнього стажу в цій діяльності, кожен бойовий виїзд є для них певною мірою травмуючою подією. Зазвичай тривога скерована в напрямку власної професійної майстерності та рівня знань і вмінь, адже в екстремальних ситуаціях людина може розгубитися, чинити помилки, які в звичайних умовах не скоювала.

Отже, курсанти, не мають великого стажу до діяльності в надзвичайних умовах, проте всі вони, при поступленні проходили професійно-психологічний відбір щодо придатності до роботи в відповідних умовах. Тому рівень нервово-психічної стійкості в них знаходиться на середньому рівні. В майбутньому, зі збільшенням стажу роботи, вмінь і навичок у багатьох осіб цей показник може покращитись.[5]

Дані різних методик підтвердили, що у курсантів II курсу рівень тривожності та ступінь стресостійкості під час перебування в надзвичайних умовах знаходиться на середньому рівні. Як вже було сказано вище це є наслідком того, що нервова система в них ще не достатньо пристосована до діяльності в екстремальних умовах, а під час довготривалого впливу травмуючи стрес-факторів можливі навіть нервові зриви. Але якби була змога порівняти ці дані з цивільними особами, які не мають ніякого відношення до надзвичайних ситуацій, то вони б сильно відрізнялись. Це свідчить про відбір кандидатів в курсанти на навчання, рівнем їхньої фізичної та психологічної підготовленості та мотивацією до роботи в сфері цивільного захисту.[3]

Для підвищення стресостійкості та зменшення тривожності під час екстремальних умов діяльності для курсантів і працівників-початківців доцільно проводити спеціальні психологічні заняття, тренінги. Це дасть змогу краще підготувати їх до праці, підвищить мотив діяльності і як наслідок будуть кращі результати і досягнення в роботі.

Література:

1. Приходько Ю.О. Самооцінка психологічної готовності працівників оперативно-рятувальних підрозділів до дій в екстремальних умовах // Сучасні психолого-педагогічні тенденції розвитку освіти у вищих навчальних закладах України: Всеукраїнська науково-теоретична конференція. Хмельницький, 18-19 жовтня 2007 р. – Хмельницький, 2007. – С. 119-120.
2. Приходько Ю.О., Перелигіна Л.А. Психологічна стійкість працівників підрозділів цивільного захисту // Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: III Всеукраїнська науково-практична конференція. Київ, 19-20 лютого 2008 р. – К., 2008. – С. 94-96.
3. Приходько Ю.О. Соціально-психологічні чинники, які впливають на професійне становлення пожежників-рятувальників // Наукові записки Харківського університету повітряних сил. Соціальна філософія, психологія. – Харків: ХУПС, 2007. – Вип. 3(29). – С. 178-184.
4. Психологическое сопровождение выбора профессии / Под ред. Л. М. Митиной. – М.: Московский психолого-социальный институт. Флинта, 1998. – 184 с.
5. Самонов А.П., Веткин Б.А. Психологическая подготовка пожарных. – Пермь: Кн. Изд-во, 1975. – 47с.